

Şaman Kıyafetleri ve Objeleri

Şamanizm'in Tanımı

- Şamanizm, milattan önceki yıllardan bu yana Türklerin ve çevrelerindeki toplumların, İç Asya ve Orta Asya'da yaşadıkları bölgelerde uyguladıkları; şaman ya da kam adı verilen astral seyahat, ruhlarla iletişim kurma, şifalandırma, kehanette bulunma gibi yeteneklere sahip, toplum tarafından büyük saygı duyulan ve akıl danışılan kişiler aracılığıyla gerçekleştirilen bir **inanç ve uygulamalar bütünüdür**.
- Şamanizm “aslında İslamiyet, Hristiyanlık, Budizm gibi tam anlamıyla teşekkül etmiş bir din değil, **tanrılar, ruhlar ve insanlar arasında ilişkiyi sağlayan bir sistem ve tekniktir**” (Çoruhlu, 2002:15). Semavi olmayan din veya inanç sistemi olarak da tanımlanabilmektedir.
- Örneğin, Mikaylovskiy, Haruzin, Potapov, Alekseev gibi Rus bilim adamları şamanizmi Türklerin orijinal dini olarak kabul ederler.
- Ancak Jean Paul Roux, Hikmet Tanyu, Osman Turan gibi bilim adamları ve araştırmacılar **şamanizmi bir kült olarak** kabul ederler.

Ak Şaman Kara Şaman Ayrımı

- Türk Şamanizmi'nde "Ak Şaman" ve "**Kara Şaman**" olmak üzere iki ana şaman türü bulunur.
- **Ak Şaman (İyilikle İlgili Şaman)**
- Ak Şaman, iyilikle, koruma ve şifa ile ilişkilendirilen bir şamandır. Görevleri genellikle pozitif enerjiyi ve iyi ruhları çağırmak, hastalıkları iyileştirmek ve toplum için refah sağlamaktır. Ak Şaman, ruhların yardımıyla insanların sıkıntılarını hafifletir, kötü ruhları uzak tutar ve doğa olaylarının olumsuz etkilerini önlemeye çalışır.
- **Görevleri:** Hastalıkları iyileştirmek, iyi ruhlarla iletişim kurmak, bereket ve refah sağlamak.
- **Ritüelleri:** Şifa ayinleri, koruma büyüleri, kötü ruhları uzaklaştırmak.
- **İlişkili Ruhlar:** Genellikle iyi ruhlarla, atalarla ve doğanın koruyucu ruhlarıyla iletişim kurar.
- **Amaç:** Toplumda huzuru, sağlığı ve mutluluğu sağlamak.
- **Semboller:** Beyaz, açık tonlar ve ışık, saflık ve iyilik sembolleridir.

- **Kara Şaman (Kötülükle İlgili Şaman)**

- Kara Şaman, genellikle **kötülükle, lanetle ve ölümlle** ilişkilendirilen bir şamandır. Kara Şamanlar, **kötü ruhlarla ve karanlık güçlerle iletişim** kurarlar. Bu, toplumda genellikle korkulan bir pozisyonudur çünkü **Kara Şamanlar kötülük ve lanet getirebilecek güçlere sahip kabul edilir.** Ancak bu, mutlaka kötü oldukları anlamına gelmez. **Kara Şamanlar da toplumu kötülüklerden koruma, lanetleri bozma ve ölüme yakın kişilerle iletişim kurma görevlerini üstlenir.**
- **Görevleri:** Kötü ruhlarla iletişim kurmak, lanetleri çözmek ya da uygulamak, ölü ruhlarla çalışmak.
- **Ritüelleri:** Ölüm ayinleri, kötülüklerden koruma büyüleri, lanet bozma.
- **İlişkili Ruhlar:** Genellikle kötü ruhlarla, yeraltı güçleriyle ya da ölümlle ilişkili ruhlarla iletişim kurar.
- **Amaç:** Kötü ruhların kontrol edilmesi, lanetlerin çözülmesi veya lanet uygulamak, ölüme yakın kişilerle ruhsal bağlantı kurmak.
- **Semboller:** Kara, koyu renkler, ölüm, yeraltı güçleri ve gizemli sembollerle ilişkilidir.

Şaman Kıyafeti: MANYAK

- Türkçemizde sıkça kullanılan "Manyak" tabiri vardır. Etimolojik olarak Fransızca **maniaque** İki uçlu bozukluk (bipolar bozukluk, eski adıyla manik-depresif hastalık olan) Maniye yakalanmış hasta olarak nitelendirilse de günümüz Türkçesinde: **Gülünç, garip, şaşırtıcı davranışları olan (kimse) `sıradışı, çok güzel, çılgın, dengesiz`** anlamlarında kullanılmaktadır.
- Türkçemize manyak tabiri aslında Altay Türkçesinden geçmiştir. Altay ve Sibirya Türkleri tarafından **“manyak”** olarak adlandırılan sözcük Şaman kıyafetine verilen isimdir.
- **AK ŞAMANLAR BEYAZ VEYA AÇIK RENKLER KARA ŞAMANLAR SİYAH VEYA KOYU TONLU ELBİSELER GİYERLER. KARA ŞAMALAR İÇİN KOSTÜM ZORUNLULUĞU YOKKEN AKŞAMANLAR İÇİN KOSTÜM ZORUNLUDUR.**

Şaman (KAM) Kıyafetleri

- Şamanlar dinsel törenlerde/ritüellerinde kendilerine özgü bir kıyafet giyerler.
- Giysilerin üstünde çeşitli şekiller ve resimler bulunur. Bu şekillerin önemine inanılır. Örneğin, şaman giysisinin üstünde kuş resmi varsa şamanın kuş yardımı ile öte dünyaya uçabileceğine inanılmaktadır.
- Şaman giysisi kutsaldır. Birtakım yasakları vardır. Bu bakımdan herkesin ulaştığı, el altında sayılan yerlerde bulunmaz. Çadırın veya kulübenin özel bir yerinde deri bohça içinde muhafaza edilir.
- İyi korunmadığı halde bunların sihirlerinin, güç ve kudret veren özelliklerinin kaybolacağına inanılır.
- Çocuk veya kadınların dokunmasına izin verilmez.

- Giydikleri kostümün malzemesi ÇUHA, KEÇE, YÜN, POST, KÜRK VEYA DERİ olabilir.
- Külah, şaman tacı, kemer, çizme, göğüslük ve davul kıyafeti tamamlayıcı diğer aksesuarlardır.
- Mitolojik olarak ve inanışa göre ŞAMAN GİYSİSİ ona yardımcı olan manevi güçler ve ruhlar ile donanmıştır. Kıyafeti giydiğinde kozmik dünya ile irtibat kurmaktadır.
- SORU: ŞAMAN ÖLDÜĞÜNDE KİYAFETLERİNE NE OLUR ?

ŞAMAN ÖLDÜĞÜNDE KIYAFETLERİ NE OLUR ?

Şaman öldüğünde kıyafetler **ormana götürülerek bir ağacın dalına asılır.**

Şamanın kıyafetlerinin ormana ve bir ağacın dalına asılması, onun ruhunun **doğaya geri dönmesini ve doğayla bütünleşmesini** sembolize eder. Şamanın ruhunun, doğanın kutsal unsurlarına karıştığı ve ruhların yaşadığı dünyaya geçtiği düşünülür.

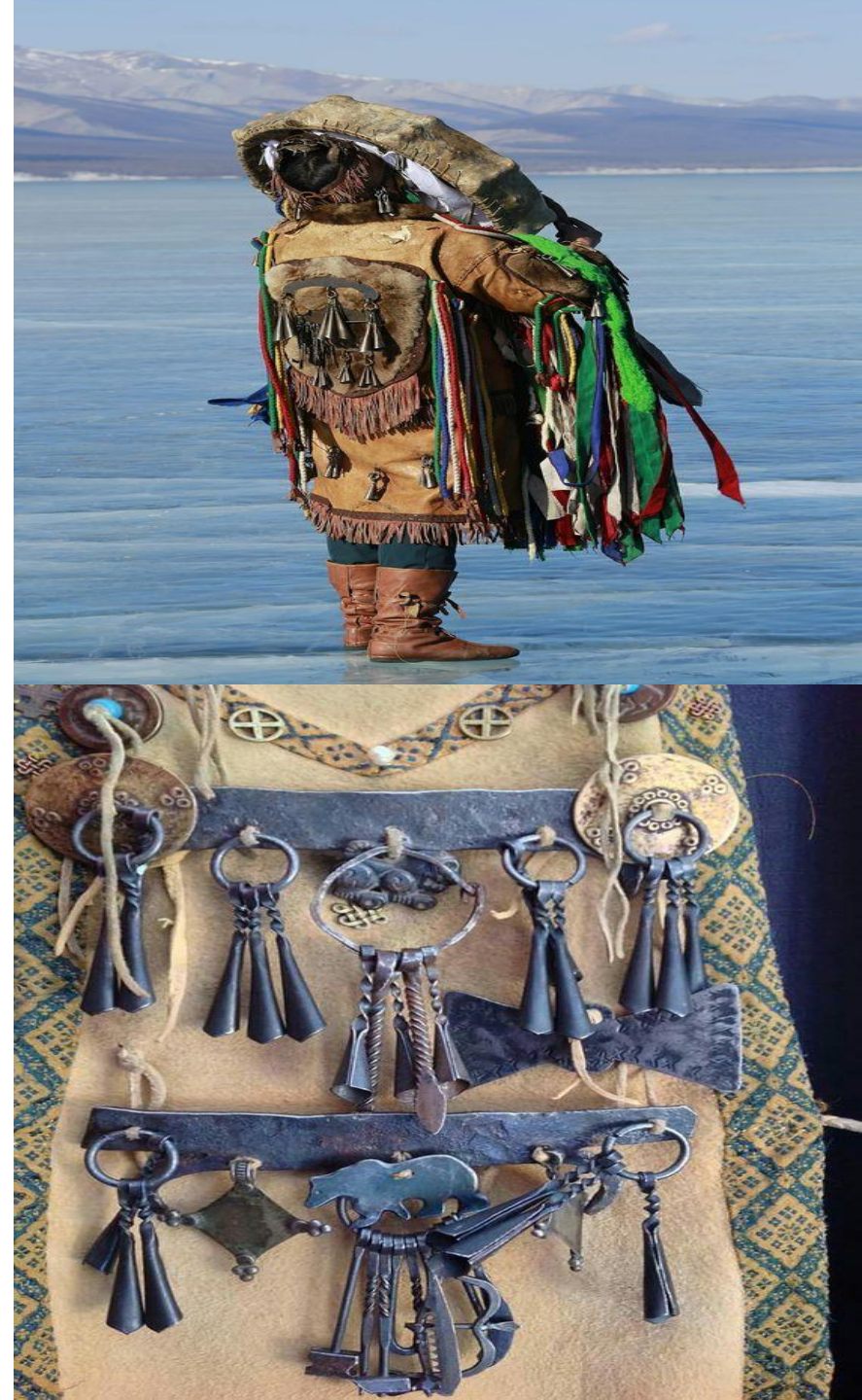
Ağaçlar, özellikle Şamanist inançlarda, gökyüzü, yeraltı ve yeryüzü arasında bir bağlantı kuran kutsal varlıklar olarak kabul edilir. Ağacın dallarına asılan kıyafetler, bu sembolik köprü aracılığıyla şamanın ruhunun ruhlar âlemine geçişine yardım eder. Kutsal ağaç, şamanın ruhunun öteki dünyaya geçişine aracı olur ve ruhların yaşadığı gökyüzüne ya da yeraltına bağlantı sağlar.

Şamanın kıyafetleri, onun manevi gücünü ve ruhsal bağlantılarını temsil eder. Ölümünden sonra **kıyafetlerin bir ağaca asılması, bu güçlerin ve enerjinin doğaya geri dönmesini sağlar.** Aynı zamanda, şamanın ruhsal yeteneklerinin, kötü niyetli ruhların eline geçmemesi ve toplum üzerinde bir tehdit oluşturmaması için güvenli bir şekilde doğaya bırakıldığına inanılır. **Kıyafetlerin doğada asılı kalması, bu enerjinin nötralize edilmesini ve doğa ruhlarına geri verilmesini sağlar.**

• ÇİNGIRAKLAR VE ZİLLER

- **KÖTÜ Ruhları kovmak için** kollara, sırtta zil ve çingiraklar takılmaktadır.
- Cübbenin arkasında iki, üç dizi halinde sıralı 20 veya 70 çingirak bulunur.
- Çıkan metalik seslerin ruhları ürküttüğü düşünülür.
- Çingirakların üst sırasında ise 9 küçük yay bulunur. Bunlar da kötü ruhlara karşı silah vazifesi görürler.
- Sırtta serpiştirilmiş şekilde yıldızları temsilen madeni parçacıklar vardır.

- Omuz kısmında ve giysi üstünde, güneş ile ayı temsil eden **iki büyük madeni levha vardır**. Manyak'ın arka tarafına ise 9 adet kukla dikilir. Bu kuklalar tanrı Ülgen'in kızlarını simgeler.
- Darhat Şaman elbiseleri, deri yerine kumaş ağırlıklı olarak hazırlanmakta, sırt ve etek ucu kısımlarına şerit ve kurdeleler eklenmektedir. Her kam'ın bir **MİTOLOJİK** simge kuşu-erk hayvanı (demir gagalı vs.) olduğu inancıyla bağlantılı olarak bu **ŞERİTLERİN** önde olanları kuşun **KANATLARINI**, arka şeritler ise kuşun **KUYRUĞUNU** temsil etmektedir. **Giysinin bir çok yerinde baykuş tüyleri asılıdır.**

İPLER VE MİTOLOJİK YILAN BAĞLANTISI

Altay Şamanı'nın giydiği "manyak"ın kollarından ve sırtından aşağıya doğru deriden kesilmiş İPLER sallanmaktadır. Kalınca olan bu İPLER Şaman'ın koruyucu ve yardımcı ruhlarını temsil etmektedirler ve yılan şeklindedirler. Deri İPLERİN aşağıya uzanan ucunda yılan başı şeklinde semboller vardır. Mitolojide uzun örgülü saçlar YILANI sembolize etmektedir.

İPLER, Türk mitojisinde ve şamanik inançta KAM'ın sağaltım yani HASTALIKLARI İYİLEŞTİRİCİ ŞIFACI GÜCÜNÜ TEMSİL EDER.

Yılan deri değiştirdiği için YENİDEN DOĞUŞUN, SONSUZ YAŞAMIN ve SAĞLIĞIN sembolü olmuştur. Yunan mitolojisinde sağlık tanrısı ASKLEPİOS'un sembolü de yılanıdır.

Yılan bir nevi yeraltı canlısı olduğu için şamanın yeraltına olan seyahatlerinde ona yardım eder.

Çatal kuyruklu olan yılanlar Türk kozmolojisinde yeraltı ve sular ile bağlantılı olan **ABRA VE YUTPA'yı** sembolize eder. Bu iki mitolojik varlığın şamanı yeraltı ziyaretlerinde koruduğuna inanılmaktadır.

Orta Asya Türk Mitolojisinde Hayat Ağacı'nın altında bekçi bir yılan bulunur.

◆ Abra (Abraş / Abıra / Abura)

- Su ruhu, nehir ve göl varlığıdır.
- Türk-Altay mitolojisinde, her akarsuyun ve gölün bir ruhu olduğuna inanılır.
- Abra, bazen iyi bazen kötü davranabilen bir varlık olarak tasvir edilir.
 - İnsanlara bolluk, bereket, balık verebilir.
 - Kızarsa sel, boğulma, balık kıtlığı gibi felaketler getirir.
- Şekil olarak genelde yarı insan yarı balık / ejderha gibi düşünülür.
- "Abra" ismi bazı araştırmacılara göre "ab" (su) kökünden gelir.

✦ Anadolu'da da su perileri ve "su iyesi" inancı yaşar. Göbeklitepe sonrası tarım toplumlarında da su ruhları kültü vardı.

◆ Yutpa (Yutpa / Yutpay / Yutpa Han)

- Yer altı ruhu ya da kötücül varlık olarak bilinir.
- Altay mitolojisinde Erlik Han'ın (yer altı tanrısı) emrinde çalışan kötü ruhlardan biridir.
- İnsanlara hastalık, kabus, kötülük getirir.
- Özellikle çocukları korkutmak, hasta etmek ile ilişkilendirilir.
- Yakut şamanlarının trans sırasında karşılaştıkları varlıklar arasında sayılır.

✦ Anadolu'da "yutma" fiiliyle bağlantılıdır: Yutpa, insanın ruhunu yutar gibi düşünülür.

İSKELET SEMBOLİZMİ

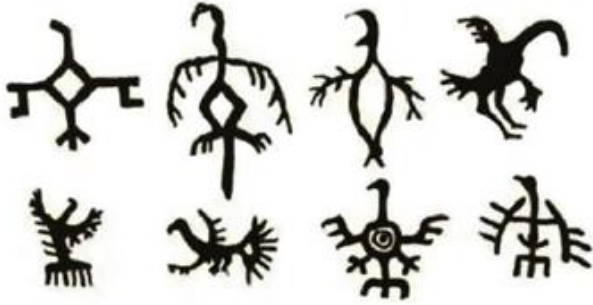
İskelet sembolizmi, Şaman elbiselerinin ön, kol ve kısmen de arka kısımlarında görülmektedir. İskelet sembolizmi, bazen kumaş şeritlerin aplike edilmesiyle, bazen hayvan kılıyla nakış olarak işlenmesiyle, bazen de metal çubuk ve plakaların omurgayı ifade eder şekilde dizilmeleriyle oluşturulmaktadır. Bu kemiklerin, elbisenin sahibi olan Şaman'ın ruh atasını (daha önce Şaman olan) simgeledikleri düşünülmektedir. Aynı zamanda Şaman'ı özellikle yerin altına gerçekleştirdiği seyahatlerinde, kötü ruhlar ve öteki dünya yaratıklarının saldırılarına karşı fiziksel olarak da koruyan bu zırhlar, Şaman'ın koruyucu ruhlarını da ifade etmektedir. Şaman elbiselerindeki iskelet sembolizmi, bu görüş ve inanışlarla sınırlı değildir. Türk Şamanlığı'nın en önemli özelliği, adayın Şamanlığa geçişinden önceki ölüp yeniden dirilme aşamasıdır. "Sırра erme" denilen ve "yeniden doğma" anlamına gelen bu olgu, Şaman'ın "görme ve bilme" (sıradan insanlardan farklı olarak, görülmeyeni görebilme ve bilinmeyi -gaybı- bilebilme) yeteneklerinin kazandırıldığı ritüeli ifade etmektedir. Şaman, ancak bu kazanımın ardından dünyalar arası seyahat edebilmekte ve yerin altına inebilmektedir. Bu inanış, günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. Yani bu kemikler bir bakıma Şaman'ın devamlılığının (ölümsüzlüğünün) bir kanıtı olarak kendi kemiklerini simgelemektedir.

Resim 3. Türk Şaman Elbiselerinde İskelet Sembolizmi Detayları (Fotoğraf: Kevser Gürcan Yardımcı).

Kuş Figürleri

- Şamanın uçarak ve yükselerek gitmesi gereken yerlerde kullandığı **hayvan ruhları genellikle yükseklere uçabilen kartal ve diğer kuşlar ile ilgilidir**. Kuş sembolü Şaman törenlerinde Şamanın biçimine girdiği hayvanlar arasında yer almaktadır. Bu yardımcı kuşlar Şamanın **gökyüzü seyahatinde Şamana rehberlik** etmektedir
- Orta Asya Türk mitolojilerinde ise kuşlar, gökyüzüne çıkmak ve yeraltına inmek için şekline girilen, koruyucu ruh olarak görünen, kendisinden yardım istenilen kutsal hayvanlardır.
- Şamanlar, Gök Tanrı katına çıkabilmek için yapacağı yolculukta yardımcı ruhlardan faydalanabilmek amacıyla, güçlü olan kartal, şahin, doğan vb. gibi kuşlara benzemeye çalışmışlardır.
- Kartal kültüyle ilgili geleneklerden anlaşıldığına göre kartal, eski zamanlarda güneş ve Gök-Tanrının sembolü olmuştur. Orta Asya Altay Türkleri kartalı kutsal saymışlar, mezarları üzerine kartal pençesi koymayı gelenek haline getirmişlerdir
- Şaman ayinlerinde Şamanın kıyafet ve davulunda bulunan kartal motifleri Şamanı Gök-Tanrı katına yükseltmek işlevinin yanı sıra onun koruyucu ruhu ya da hayvan-anası olarak da işlevseldir.

Altay ve Sibirya Şamanları ile ilgili kartal sembolleri (Ögel, 2010).

Türk Şaman Elbiselerinde Kuş Sembolizmi Detayları (Fotoğraf: Kevser Gürcan Yardımcı).

Omuz kısmında ve giysi üstünde, güneş ile ayı temsil eden iki büyük madeni levha vardır. Zira Türkler demir elementinin kötü şeytani ruhları uzaklaştırdığına inanmaktadır. Türkler ruha musallat olan kötü ruhlara (cinlere) “Albastı” zaman zamanda “karabasan” demiştir. Güneş diskinin ortası deliktir buna GÜNEŞ DELİĞİ adı verilir. Mitolojik olarak ve inanç açısından incelendiğinde bu deliğin şamanın yani KAM’ın yeraltı dünyasına inmek için kullandığı **YERYÜZÜNÜN GÖBEK DELİĞİ** olduğu varsayılmaktadır.

Şaman Ayakkabı ve Çizmeleri

Şaman çizmeleri kıyafetin tamamlayıcıları arasında olup çeşitli sembollere sahiptir. Yenisey ve Tunguz şamanlarının çizmelerinde demirden yapılmış olan ve ayı pençesini temsil eden parçalar bulunur. Bazı şamanlar ayakkabı olarak ayı pençeleri kullanmaktadır.

Orta Asya'daki Şamanlar için çizmeler, ritüellerin bir parçası ve Şamanın manevi gücünü artıran araçlardır.

Bazı şaman ayakkabıları, tüylü kısmı içe gelecek şekilde yapılır ve bir nevi deri çizmeleri anımsatır. Bu tarz ayakkabılara siyah boya ile temsili geyik kemikleri çizerler. Bazen de diz seviyesine kadar demir veya bakırdan imal edilen demir plaka takarlar

- Şaman kıyafetindeki Kurt (Börü) ile Geyik başlığı ise Tanrı katından yol gösteren, kılavuzluk eden Türk mitolojisinde geçen iki kutsal hayvan motifidir.

Resim Kurt Sembolleri

ŞAMAN BAŞLIĞI

- Şaman başlığına BÖRK, PÖRÜK vb. isimler verilir. Kuş tüyleri ve boğa boynuzlarıyla imal edilen başlıklar en yaygın olanlarıdır. Şaman'ın başlıksız ayin yaptığında yapılan ayinin hiçbir işe yaramadığı düşünülmektedir. Başlıkta bulunan saçaklar, şamanın gözünü kapatmaktadır. Bu da şaman için dış uyaranlara karşı bir nevi kalkan görevi görmektedir. Böylece şaman trans haline daha rahat erişmektedir. Mitolojik ve inanç sistemine göre bu şekilde püsküllerle yüzü saklamak kötü ruhların şamanı tanımasını önlemektir. Altay şamaları kötü ruhları korkutmak için **KIRMIZI RENKLİ BAŞLIK TAKMAKTADIR.**
- Bazı şaman başlıkları tüylerle süslüdür. Başlığın üzerine midye kabukları, boncuklar, metal düğmeler dikilidir. Dizili katır boncuklarının kötü ruhları kaçıracağına inanılır.

Şaman başlıklarının bir başka özelliği ise, başlıkların şamanlara doğaüstü varlıkları görebilme yetisi verdiğine dair olan inançtır. Sibiry'a'da en sık olarak kuş (Baykuş) ve geyik biçimli şaman başlıklarına rastlanır. Şaman başlıkları kartal, baykuş ve kuğu tüyleri ile süslüdür. Baykuş türk mitolojisinde BİLGELİĞİ simgeler. Özellikle geyik boynuzlu başlıklar, görünüşüyle bir tacı andırır. Bu tacın gücü ise üzerinde kaç boynuz olduğuyula ilişkilidir. *Nenetsler*, *Evenkiler* ve *Ketler*'e göre şaman başlığı, şaman kostümünün en önemli kısmını teşkil eder. Çünkü inanca göre şamanın gücü başlığındadır.

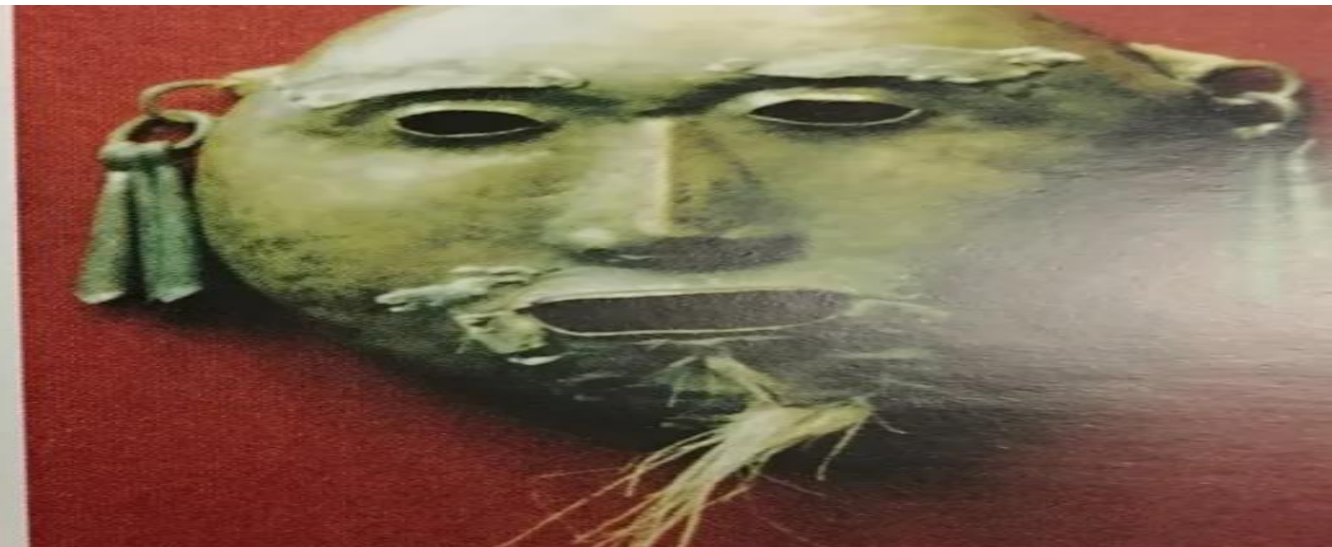
Şaman b rk nde bulunan yapma gözler ve şaman yüzünü kapatan örtü ise: Şaman'ın üçüncü gözü ile görünmeyen alemi (Göksel,yeraltı ve ruhlar alemini) gördüğünü ifade eder.

Yine Şaman başlıklarıyla ilgili olarak saha araştırmaları sırasında değerli veriler elde eden Kal Donner Şamanlarla yapmış olduğu görüşmelerini şöyle aktarmaktadır: “ Şamanlara konu ile ilgili sorular sorup onlarla konuştu umda, bana şöyle dediler; başlık takmadan yapılan şaman yakarış ve ayinlerinde Şaman bütün gücünü kaybeder. **Başlıksız yerine getirilen merasim, orada bulunan izleyicileri e lendirmek ve onlara hoş vakit ge irtmekten başka bir işe yaramayan orta oyun niteliğinde bir gösteriden ibarettir.”**

Şaman Maskesi

- Şaman maskesinin ana işlevi, kötü ruhları aldatarak onların şamanı tanımasını engellemektir. Bir başka görüşe göre ise, ruhlar dünyasına insan suretiyle girmek mümkün değildir. Maskeler de bir nevi bu girişin anahtarıdır. Bir diğer görüşe göre ise, tıpkı başlık gibi maskelerde şamanı dış uyaranlara karşı korur ve kolay bir şekilde transa girebilmesine yardımcı olur.
- Maske çoğu zaman ölmüş ataların ruhunu temsil eder. Makeyi takan şaman ölmüş atasının kılığına girebilir. Yeraltına inen ve ruhlar alemiyle tanışan şaman veryüzüne çıktığında ölülerin ruhları tarafından tanınmamak için de maske takar. Maskeyi kullanma nedenlerinden biri de genellikle cenaze törenlerinde ölen kişinin kendilerini tanımamalarını sağlamaktır.

ŞAMAN DAVULU

- Şamanlar (Kamlar) Davulsuz şamanlık yapamazlar. Tanrı'ya ve ruhlarla irtibat kurmak yalnızca bu özel davulun ritmik sesiyle mümkündür. Davul sesinin iyi ruhları çağırıp kötü ruhları uzaklaştırdığına inanılmaktadır. Altay Türkleri ölen ancak oradan ayrılmak istemeyen kişinin ruhunu davul çalarak uzaklaştırmaktaydılar.
- Yakut mitolojisine göre Şaman davulunu çalmaya başladığında 7 gök katında uçarak dolaşmaktadır. Ruhunun davula binerek; tokmağın da kamçı olarak kullanılarak bir tür astral seyahat yapıldığına inanılmaktadır. Tokmak genellikle kayın ağacından yapılmaktadır. Tokmağın davula değen kısmına tavşan, oğlak ya da benzer bir hayvanın uyluk bölümü sarılmaktadır. DAVULA BİNİP GÖKYÜZÜNDE MANEVİ OLARAK UÇMA (ASTRAL SEYAHAT) ŞAMANİZİMİN ÖNEMLİ UNSURLARINDANDIR.
- Şaman davullarının yapılışı rastgele olmayıp belirli geleneklere ve ritüellere tabidir. Örneğin davulun şekline ve hangi malzemeden yapılacağına şamanın kendisi değil, ruhlar karar vermektedir. Ruhların tarif ettiği şeklin dışında yapılan davulların ayin esnasında herhangi bir etkisi ve gücü bulunmamaktadır.
- Şamanların yaşlarına göre çeşitli davullar yapılmasına karşın kadın ve erkek şamanların davullarında temelde bir ayrım yoktur. Davulun kasnağı için ağaçlar arasından kayın ve sedir ağaçları önemli bir yer tutmaktadır. Genellikle ormanın derinliklerinde insan eli değmemiş ağaçlar tercih edilir. Davulun üzerine gerilecek olan deri ise tüylerden temizlenmiş geyik, koyun, at, tay, oğlak, karaca, keçi vs. şamanın özel hayvanının derisidir.

- Davul derisinin üstüne birtakım kozmik resimler çizilir. Bunların dinsel ve büyüsel anlamları vardır.
- Davul üstündeki **ağaç motifi**, «HAYAT AĞACI"nı; merdiven, gökyüzüne tırmanmada ki kolaylığı temsil eder, gökyüzü, yeryüzü ve yeraltı olmak üzere 3 KOZMİK BÖLGEYİ birbirine bağlar.
- Atlar, uzun mesafelerde yardımcı olmayı ve ruhsal yolculuklardaki binek hayvanını sembolize etmektedir.
- Davul derisinin üstüne kollarını iki yana açmış şekilde ATA ŞAMAN çizilmektedir. *Ülgen* ve *Erlık*'in oğul ve kızlarına ait resimlerde bulunabilmektedir. YAKUT ŞAMANLARI İSE DAVUL ÜSTÜNE ÇİZİM YAPMAZLAR.
- Şamanların davulu zarar görürse ya da kırılırsa şamanın hastalanacağına inanılır. Davulun kullanım süresi dolduğunda şaman ölür ve davul kırılarak içinde bulunan ruhlar özgür bırakılır

• DAVUL RASTGELE Mİ ÜRETİLİR?

Davulun yapımı dahi insanüstü ruhsal bir gücün kararı ve iradesine bağlıdır. Şaman rüyasında gördüğü hayat ağacının ve bu ağacın şaman için yere düşürdüğü özel bir daldan davulun kasnağını yapmaktadır. Kayın, karaçam veya söğüt ağacından yapılır. Ağacın dibinde kurban kesilip bu dalın üzerine kurban kanı sürülerek içki dökülür.

Yakutlar üzerine yıldırım düşen bir ağaçtan yapmayı tercih ederler. Davul atadan miras olarak da alınabilir.

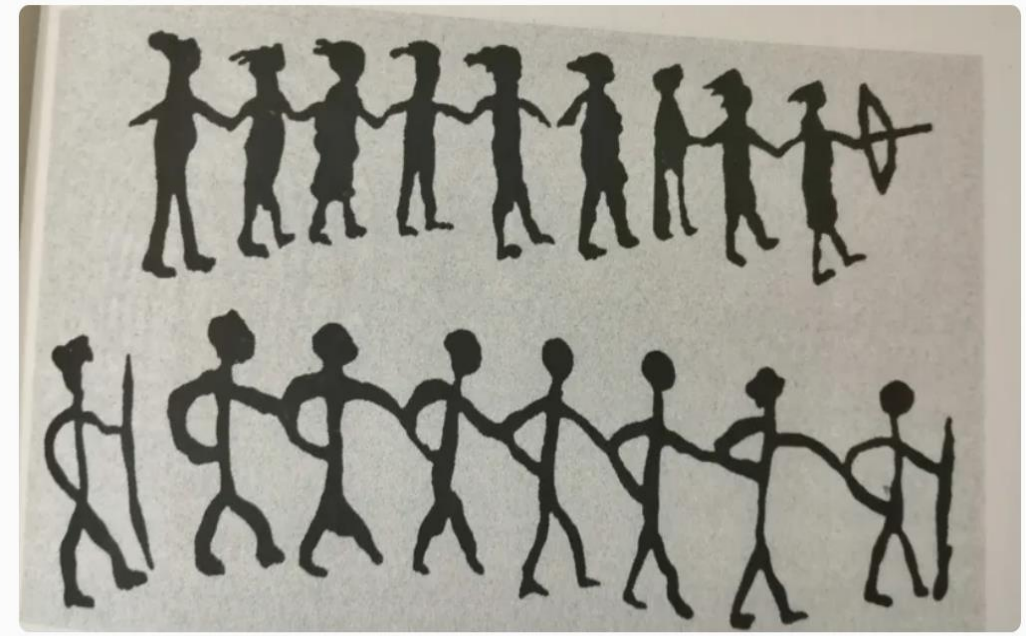
Şaman öldüğünde davulu ormanda ağaç dalına asılır veya mezarının üstüne konur.

Tezim tipi davul.

Kaynak: Sergen Çirkin, *Güney Sibiryâ Arkeolojisi ve Şamanizm*. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul, 2022. ss. 436.

Hakas davulunda Tanrı Ülgen'in kızlarını gösteren çizimler.

Kaynak: Sergen Çirkin, *Güney Sibiryâ Arkeolojisi ve Şamanizm*. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul, 2022. ss. 441.

Davulun üzerine çizilen resimler de dikkate değer bir öneme sahiptir ve rastgele çizimler değildir. Güney Sibiryâ bölgesinde bu tarz çizimlere sık rastlanır. Bilhassa bu çizimler, Altay ve Hakas şamanlarına ait davullarda görülür. Çizimlerde genellikle kırmızı, beyaz, siyah renkler; nadiren de kahverengi ve yeşil renkler kullanılmıştır. Altay davullarındaki resimler Altay Dağları'ndaki kaya resimleri ile büyük benzerlikler göstermektedir. Davula çizilen resimler arasında hayvanlar ve ağaçlar bulunmasının yanı sıra **Ülgen ve Erlik'in oğul ve kızlarına** ait resimlerde bulunabilmektedir.

• Şaman Aynası

- Şaman aynası CİLALANMIŞ METALDEN YAPILMAKTADIR. MİTOLOJİK BİR NESNEDİR.
- Arkaik inanca göre yer yüzündeki ay ve güneş **DÜNYANIN İKİ GÖZÜDÜR VE HERŞEYİ GÖRÜR.** Türk mitolojisine göre şaman aynaları gökyüzündeki iki göz gibi kimsenin görmediği şeyleri görebilir ve bunları ŞAMANA gösterebilir.
- Şaman aynasının ana vazifesi, ruhların yerlerini belirlemek ya da insanların ihtiyaçları hakkında düşünmektir. Hoppal'a göre ayna, kötü ruhları kovmak için şaman tarafından kullanılan bir objedir.
- Ayna aynı zamanda bazı durumlarda kehanet için bir araç konumuna da gelmektedir. Şaman aynanın içine baktığında bir hastalık sebebini ve tedavi yöntemini görebilir. **Mançu-Tunguz kavimlerinde aynanın ruh toplayıcı bir güce sahip olduğuna da inanılmaktadır. Aynanın yardımıyla ölülerin ruhları yakalanabilmektedir.**
- Günümüzde biri öldüğünde evdeki aynalar örtülür ya da duvara bakacak şekilde ters çevrilir. Bu şaman mitolojisinden ve inancından gelmektedir. Aynaya bakan kişinin kötü ruhlar tarafından kaçırılabilceğine inanılmaktadır.

• KÜREK KEMİĞİ FALI

- Fal eski Türkçe'de IRK olarak adlandırılmakta fal bakmak için ise IRKLAMAK fiili kullanılmaktaydı.
- Fal bakmak için kürek kemikleri kullanılır. Kürek kemiği üzerinde görülen çizgilere göre fal bakılmaktadır.
- Ruhun ve canın kemikte olduğu inancı vardır. Kurban edilen hayvanın kemikleri bu yüzden kırılmaz ve noksansız tekrar toprağa gömülür.

ŞAMAN ASASI

Şaman asaları ağaçtan veya demirden olabilmektedir. Yeni şaman olmuş birisi, davulunu alana kadar bu asa ile görevlerini icra eder. Yani şaman asası, şamanın ilk sembollerindendir. Bu asa genellikle uzun bir sopanın başına takılmış at başı figüründen ibaret olacak şekilde basit yapıdadır. Buryatlar ve Sibirya Türkleri hazırladıkları şaman asalarının canlanması için onu kanla veya kırmızı boya ile boyarlar ve koyun kurban ederler.

Burada kırmızı renk önemlidir. Kırmızı rengi kanın yani hayatın rengi olarak algılanmıştır. Bazen davullara kan ya da kırmızı renkte boyalar döküldüğü olmaktadır. Bunun amacı ise, davulun içinde bulunduğu inanılan ruhların canlanmasıdır. Ayrıca çeşitli mezarlarda kırmızı aşı boyası ile boyanmış kafatasları bulunmuştur.

YERİN GÖĞÜN DİREĞİ KUTLU AT KAZIĞI

At Başı şeklinde ve alegorik olarak ifade edilen simge Kutup Yıldızıdır. Kutup Yıldızı bir At Kazığı şeklinde ve etrafında dönen yıldızlar Atlar olarak düşünülür. Kazıktaki çentikler GÖK KATLARINI ifade eder. Bunlar.

Şamanın Ritüel göksel yolculuğunda geçmesi gereken basamaklardır. Kutup Yıldızına kadar bu yolu kat eder. 7 ya da 9 katlıdır. Kutup Yıldızı Tanrının kapısı sayılır. Aynı düşünce Türk Tasavvuf Felsefesinde de Nefs'in 7 mertebesi şeklinde devam eder.

ŞAMAN ATEŞİ

- Şamanik inanca göre ATEŞ kötü ruhları kovar, arındırır ve yeniden yaratır. Altay Türkleri'nin yaratılış mitolojisinde tanrı ÜLGEN biri ak biri kara taşla gelerek çakmak taşı ile ateşin nasıl yakılacağını insanlara öğretmiştir. Bundan dolayı Altay ve Yakut Türkleri çakmak taşı ile yanan ateşi 'bu ateş atamın kudretinden taşa düşmüş ateştir' diyerek kutlu sayar.
- Şamanizmde Ateş , Su ile söndürülmez Ateş toprakla söndürülür, Su ,Ateşten uzak tutulur. Çünkü Ateş ,Gökyüzünün ruhudur, Su ise Yeryüzünün...
- Şaman ateşinden atlamamanın, hastalıklardan kurtulma ve günahlardan arınmak gibi sonuçlar doğuracağına inanılmıştır.

- Türklerde ateş, şaman ayinlerinde ruhlarla bağlantıya geçmek için kullanıldığı gibi, kehanet amaçlı da başvurulmuş bir unsurdur. Tarihî kaynaklarda Türk hükümdarlarının büyük ateşler yaktırarak geleceğe dair bilgiler almaya çalıştıkları yönünde kayıtlar bulunmaktadır.
- Ateşi bir canlı olarak gören Tuva Türkler'i yemek yerken, yediklerinden mutlaka bir parça ateşe atar, içtikleri çaydan, sudan, süttten küçük parmakları ile ocağa serperler ve böylelikle de ocağın sahibini yedirdiklerine inanırlardı.

TEŞEKKÜRLER